

www.turkishstudies.net/economy

Turkish Studies - Economics, Finance, Politics

eISSN: 2667-5625

Research Article / Araştırma Makalesi

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY
Sponsored by IBU

İstiklal Caddesi Örneğinde Madde Kullanıcılarının Sokaktaki Görünümü Üzerine Bir Değerlendirme

An Evaluation of the Appearance of Substance User on the Street in the Example of Istiklal Street

Fatma Türkan Kavuğudurmaz* - İlker Aktürk** - Hakan Karaman*** - Ömer Miraç Yaman****

Abstract: Substance use have certain individual and social effects. In addition to creating a negative impact on the psychological, physical, and social dimensions of individual life, it also has a social cost emanating from prevention and treatment process of substance use. Besides that, it has direct visibility in common areas of public life, which in turn, may pose a risk to the social safety of non-users. As one of the important commonplaces of all people who participate in social life, in this respect, street life is an area where substance users can also be visible and create new risks and threats. This study aims to explore the appearance and visibility of drug users on the street. Accordingly, qualitative research was adopted and interviews were done with 10 tradesmen working in Istiklal Street (Beyoğlu). The obtained data were analyzed by using descriptive analysis method. As a post- analysis, 5 themes were designated as Information Sources About Substance Use, Observations on Street Appearance of Substance Users, Impact of Substance User on the Environment, Opinions on Density of Substance Users in the Region, Support Initiatives and Suggestions of Attendants. The implications of our study suggest that (i) tradesmen in the region are aware of substance users' existence through direct observation, (ii) substance users are found mostly unconscious and under the effect of substances, (iii) the social structure of the region which is open to immigrants and marginal groups makes the use of substances much easier and accessible, (iv) substance users do not harm tradesmen while it can pose a problem for the region's reputation, (v) the individual efforts of tradesmen for the support and treatment of these groups are not sufficient and hence non-governmental organizations and the government should take more responsibility for the resolution of the problem in the region.

* Sosyal Hizmet Uzmanı

Social Worker

ORCID 0000-0003-0408-5251

fatmaturkank@ogr.iu.edu.tr

** Sosyal Hizmet Uzmanı

Social Worker

ORCID 0000-0001-9626-3275

illkerakturk@gmail.com

*** Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü

Res. Asst., Istanbul University – Cerrahpaşa, Faculty of Health Sciences, Department of Social Work

ORCID 0000-0002-5729-6012

karamannhakann@gmail.com

**** Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü

Assoc. Prof., Istanbul University - Cerrahpaşa, Faculty of Health Sciences, Department of Social Work

ORCID 0000-0001-9989-8575

omermirac@gmail.com

Cite as/ Atf: Kavuğudurmaz, F. T., Aktürk, İ., Karaman, H. & Yaman, Ö. M. (2021). İstiklal caddesi örneğinde madde kullanıcılarının sokaktaki görünümü üzerine bir değerlendirme. *Turkish Studies - Economy*, 16(2), 1075-1092. <https://dx.doi.org/10.47644/TurkishStudies.51130>

Received/Geliş: 28 April/Nisan 2021

Accepted/Kabul: 20 June/Haziran 2021

Checked by plagiarism software

Published/Yayın: 25 June/Haziran 2021

CC BY-NC 4.0

Structured Abstract: The street is home to many different groups. Sex workers, substance users, homeless people, and similar groups that represent a certain disadvantaged segment of the society who have a high risk of being marginalized are among the parts of street life. The actors of street life which have continuously been marginalized under many impositions may create some problems for the other social functioning in the region. For this reason, it is important to consider other social structures affected by street life together with the factors that prepare the ground for the formation of street life and its actors. In this sense, street life as one of the most important commonplaces of participating in social life is an area where substance users might be visible and create new risks and threats. Therefore, this study aims to seek answers to the questions about the visibility and effect of substance use in street life.

The study aims to explore how and to what extent substance use appears in the street and how this appearance is recognized by tradesmen who are one of the main actors of street life. For that reason, this study carries out with a qualitative method that facilitates to interpret repeating patterns. Since this study is based on a street study, the sample selection criteria are determined as the individuals who will participate in the study must spend a significant part of their time in Istiklal Street and the nearby streets. It was assumed that the most reliable and accurate data might be obtained from the person who is a tradesman in the region. Participants were chosen from different businesses as possible. In this respect, interviews were held with 10 tradesmen who voluntarily accepted to involve in this study and thought to have spent enough time to observe and evaluate the problem that investigated in Istiklal Street and the nearby streets.

After the findings of the study are evaluated, 5 themes were designated as Information Sources About Substance Use, Observations on Street Appearance of Substance Users, Impact of Substance User on the Environment, Opinions on Density of Drug Users in the Region, Support Initiatives and Suggestions of Attendants. Accordingly, it was inferred that the main sources of information about addiction were made through observation of participants. Participants gained all their ideas about addiction by observing substance users. It is found that drug users are mostly visible at the small hours of the night and early in the morning. Substance users who are seen in a situation of crisis and under the substance use effect were also seen when they are in a state of ecstatic/drowsy, having difficulty in walking, or exhibiting behaviors that can disturb the environment. In that sense, it is stated that substance users may cause discomfort and fear in the local area and community due to criminal behaviors such as harassment, threats, and extortion. It is also stated that a bad image is created in the eyes of the tourists who visit the region. Some of the participants stated that Istiklal Street and Tarlabasi region are crowded places in terms of immigration and people who have problematic relationships with their families and cannot hold on to economic relationships like employment are concentrated in these areas. This can indicate that people are vulnerable against the treats of substance users. On the other hand, it is also stated that the longstanding "slum" and "mafia-like" structure of the Tarlabasi region enables a social structure that attracts the movement of substance users towards the region as residents. While some of the participants stated that they take individual initiatives for substance users but their initiative often ended in failure due to several reasons. Most of them stated that the issue should be addressed by the state.

Various remarks can be given based on the results of this study. It is thought that the participants' learning about addiction by observing the bad habits of substance users may have an impact on the marginalization of substance users. It is observed that the participants established a relationship between substance users and the homeless. It is misunderstood that homeless people are also seen as substance users. This attitude is again considered as a marginalizing approach towards homeless people. It is thought that these discourses may indicate the existence of substance use subculture in the region. The appearance of substance users on the street is generally associated with the state of substance use. Participants often encounter crisis moments, fainting, and ecstatic states of substance users which may be related to their becoming more visible in the region soon after substance use. It is thought that the circumstances where the participants observe substance users may be related to the type of substance use. From these statements, it is inferred that the type of substance use can be generally synthetic cannabinoids which is called in the local culture as 'bonzai'. Considering the nexus between drug use and crime, it is claimed that as the drug use increases, the crime rates in the region increase, and the atmosphere of unrest may increase accordingly. It is observed that especially the Tarlabasi region is the center of a cycle that is difficult to break in terms of social exclusion and has a structure that prepares the ground for various problems in the surrounding area. It is argued that this structure may be one of the factors that predispose to the "centralization" of the region in terms of substance use. It was noticed that the participants made various initiatives to support and treat

substance users. Employing substance users by using individual resources is among the ways of participants to contribute to solving the problem. These individual efforts are generally inconclusive. Therefore, it reveals the argument that “the state should deal with the issue”. According to the participants, since it is not possible to eliminate this problem in the region with local and individual efforts, more serious and institutional actions are needed.

Keywords: Social Work, Substance Use, Substance User, Addiction, Street Work

Öz: Madde kullanımı bireysel ve sosyal düzeyde etki oluşturabilecek niteliğe sahip bir yapı arz etmektedir. Bireysel anlamda kişinin psikolojik, fiziksel ve sosyal yaşamı üzerinde olumsuzluk oluşturmasının yanı sıra önleme ve tedavi çalışmaları açısından toplumsal bir maliyeti de bulunmaktadır. Bunların yanında toplumsal yaşamın ortak alanlarında görünür olabilen ve buna bağlı olarak kullanıcı olmayan bireylerin huzur ve güvenliğine yönelik risk olarak algılanabilen deneyimler oluşturabilmektedir. Bu anlamda toplumsal yaşama katılan tüm bireylerin önemli ortak mekanlarından biri olarak sokak yaşamı, madde kullanıcılarının da görünür olabildiği ve yeni riskler oluşturabildiği bir alandır. Bu çalışmada madde kullanıcılarının sokaktaki görünüşleri ve görünürlükleri araştırılmıştır. Bu doğrultuda nitel araştırma deseni takip edilmiş olup İstiklal Caddesi’nde çalışmakta olan 10 esnaf ile görüşme yapılmıştır. Görüşmeler sonucu elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda *Madde Kullanımı Hakkında Bilgi Kaynakları, Madde Kullanıcılarının Sokak Hallerine İlişkin Gözlemler, Madde Kullanıcılarının Çevreye Etkisi, Madde Kullanıcılarının Bölgedeki Yoğunluğuna İlişkin Görüşler, Bölge Esnafının Destek Girişimleri ve Önerileri* olmak üzere 5 tema belirlenmiştir. Çalışmanın sonucunda; bölgedeki esnafın madde kullanımı hakkında bilgi sahibi olduğu ve bu bilginin en temel kaynağının gözlem olduğu, madde kullanıcılarının genellikle baygın, madde etkisinde gözlemlendiği, bölgenin göç alan ve marjinal grupları barından yapısının bağımlılar için kullanım alanı olarak kullanılmasının önünü açtığı, kullanıcıların esnafa negatif bir etkisinin olmadığı ancak bölge açısından sorun oluşturabildiği, esnafın madde kullanıcılarına destek olmak için bireysel çabalarının yetersiz kaldığı, sivil toplum kuruluşların ve devletin bölgedeki soruna ilişkin daha fazla sorumluluk alması gerektiği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Madde Kullanımı, Madde Kullanıcısı, Bağımlılık, Sokak Çalışması

Giriş

Sokak, belirli bir mekansal düzlemde birbirinden farklı pek çok gruba ev sahipliği yapmaktadır. Seks işçileri, uyuşturucu kullanıcıları, evsizler ve bunlara benzer toplumun belli bir kesimini temsil eden ve yüksek oranda etiketlenmeye maruz kalma riski bulunan bu gruplar, sokak yaşamının unsurları arasında yer almaktadır (Reeve, 2013; Kelly & Caputo, 2007). Suç, seks işçiliği, uyuşturucu kullanımı gibi belirli bir gruba ait tecrübelerin oluşturduğu sokak yapısı, o bölgedeki sosyal yaşama ve sosyal hareketliliğe ilişkin önemli ipuçları barındırmaktadır (McCarthy & Hagan, 1992). Bu sebeple sokağa ilişkin unsurları anlama çabası, sokağın doğasının ve burada cereyan etmekte olan süreçlerin yapısının anlaşılması adına kritik önem taşımaktadır.

Sokak ile ilişkisi güçlü dezavantajlı grupların, toplumsal etiketlerle sıkı sıkıya ilişkilendirilmeleri, kişilerin bu tutumu içselleştirmelerine ve etiketlenen özne olmaktan çok etiketin kendisi haline gelmelerine yol açabilmektedir (Lloyd, 2010). Bu süreç, sokaktaki dezavantajlı grupları marjinalize etmeye ve toplum tarafından kabul görmeyen davranışların pekişmesine neden olabilmektedir (Pauly, 2014). Kişinin etiketleme yaşaması sonrasında, etiketlenen davranıştaki artışın meydana gelmesini “etiketleme teorisi” ile açıklanmaktadır. Toplum tarafından kabul görmeyen davranışların etiketlenmesi, bu davranışları sergileyen bireylerin kendilerini bu etiketlerle özdeşleştirmelerine neden olmakta ve etiketlenen davranışın pekişmesi sonucunu doğurmaktadır (Goffmann, 1963). Sokağın gençler açısından önemli bir risk unsuru olarak değerlendirilebileceği düşünülmektedir. Öyle ki Montreal’de yapılan bir çalışmaya göre, sokakla ilişkisi güçlü olan genç grupların diğer yaş gruplarına göre ölüm risklerinin 11 kat daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bu orana katkı yapan en önemli etkenler yoğun madde kullanımı ve evsizlik olarak belirtilmektedir. Sokakla ilişkisi güçlü olan gençlerin sokakta madde kullanımı, seks

işçiliği ve yüksek riskli cinsel birliktelikler yaşama sıklıklarının oldukça yüksek olduğu gözlemlenmiştir (Roy vd., 2004). Dolayısıyla sokak, gençler için davranışları marjinalize edici ve tehlikeli sonuçlar ortaya çıkarma potansiyeli taşıyan bir niteliğe sahiptir (Boivin vd., 2005).

Sokak ile ilişkisi güçlü olan gençlerde, madde kullanımına ve riskli davranışlara sıklıkla rastlanılabilmektedir. Evsizlik, barınma konusunda sorun yaşama ve aktif sokak yaşamı, madde kullanımı ve riskli davranışlarda bulunma üzerinde önemli etkilere sahiptir (Kral vd., 1997). Özellikle sokaktaki gençlerde riskli cinsel birliktelikte bulunma ve paylaşımlı şırınga kullanma, HIV gibi bulaşıcı hastalıkların ortaya çıkmasına ve bu sebepten kaynaklanan ölümlerin artmasına neden olmaktadır (Wood vd., 2006). Bulaşıcı hastalıklar, şiddete ve istismara maruz kalmak, yüksek etiketleme ve sağlık sistemine erişimde sorunlar yaşamak, sokağı madde kullanan gençler için daha tehlikeli hale getirebilmektedir (Friedman vd., 1997; Rachlis vd., 2009; Krüsi vd., 2010; Pauly, 2014).

Türkiye'deki duruma bakılacak olursa ülkenin en fazla nüfusa sahip şehri olan İstanbul, aynı zaman da en fazla göç alan şehri unvanını da taşımaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019). Yoğun nüfus hareketlerinin neden olduğu; plansız kentleşme, uyum sorunları, işsizlik ve diğer ekonomik sorunlar, sokak yaşamının doğmasında ve hareketlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Madde kullanımı ise söz konusu sokak yaşamında ortaya çıkabilme potansiyeli açısından kritik bir noktada bulunmakta ve sonuçları açısından en önemli sorunlar arasında yer almaktadır. 2019 yılında yayımlanan bir araştırmaya göre İstanbul'da uyuşturucu ile alakalı en fazla adli işlem yapılan ilk beş ilçe; Bağcılar, Beyoğlu, Esenyurt, Fatih ve Gaziosmanpaşa olarak belirlenmiştir (Çalışkan, 2019). Yapılan bir diğer araştırmada ise Beyoğlu ilçesinin İstanbul'da en çok madde satıcısının yakalandığı ilçelerden biri olduğu ortaya çıkmıştır (Ünlü & Evcin, 2011).

Barındırdığı pek çok unsurlarla beraber marjinalize olan, içerisinde çeşitli sosyal değişkenleri barındıran sokak yaşamının aktörleri, bölgedeki diğer toplumsal işleyiş için bir sorun haline gelebilmektedir. Bu sebeple sokak yaşamının oluşmasına zemin hazırlayan etkenler ve sokak yaşamının aktörleri dışında, sokak yaşamından etkilenen diğer sosyal yapıları gündeme almak sorunun daha iyi anlaşılabilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu anlamda toplumsal yaşama katılan tüm bireylerin önemli ortak mekanlarından biri olarak sokak yaşamı, madde kullanıcılarının görünür olabildiği ve yeni riskler oluşturabildiği bir alan niteliği taşımaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada madde kullanımının sokak yaşamındaki görünürlüğü, kullanıcıların genellikle hangi hâl üzere gözlemlendiği, kullanıcıların bölge esnafını ve insanlarını nasıl etkilediği, kullanıcı bireylerin neden olduğu olumsuz deneyimlerin neler olduğu gibi sorulara cevap aranmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Çalışma, madde kullanımının sokak ortamında ne düzeyde ve nasıl görünür olduğunu; bu görünümün sokak yaşamının temel aktörlerinden biri olan esnaflar tarafından nasıl görüldüğünü keşfetmeyi hedeflemektedir. Bu sebeple bu çalışma; algı, tutum ve tavırların incelikli, ayrıntılı ve bütünsel aktarımını mümkün kılan, tekrarlanan örüntüleri yorumlama imkânı sağlayan niteliksel yöntemle gerçekleştirilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Çalışmanın nitel yönetime göre hazırlanmış olmasında katılımcıların konuya ilişkin fikirlerinin daha derinlikli ve detaylı olarak alınmasına yönelik beklenti etkili olmuştur. Bu bağlamda nitel araştırma metodlarından birisi olan fenomenoloji araştırmanın desenini oluşturmaktadır. Fenomenolojinin, var olduğu bilinen ancak hakkında incelikli bilgiye sahip olunamayan olgular hakkında, çalışılan gruptaki gerçekliği ortaya çıkarma çabası bu desenin seçilmesinde etkili olmuştur (Straus & Corbin, 1990). Nitel araştırma yönteminin katılımcıların bireysel tecrübelerine odaklanması ve araştırılan tecrübenin konuyu yeterince temsil ettiği ön kabulü (Yaman, 2014) bu araştırma sürecinde araştırmacılara yol göstermiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem yönteminin alt kategorisi olan ölçüt örnekleme yöntemine bağlı kalınmıştır. Amaçsal örneklem yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılması olarak tanımlanabilmektedir. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler, araştırmacı tarafından oluşturulabilmekte ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Çalışma bir bölge araştırması olduğu için çalışmaya katılacak bireylerin İstiklal Caddesi ve caddeye bağlanan sokaklarda vaktinin önemli bir kısmını geçiyor olması örneklem seçiminde ölçüt olarak alınmıştır. Bu kapsamda en gerçekçi verilerin bölgede esnaflık yapan bireylerden elde edilebileceği düşünülmüştür. Katılımcılar olabildiğince farklı iş ve meslek gruplarından seçilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda, görüşmeyi kabul eden ve bölgede araştırılan soruna yönelik bir gözlemi ve değerlendirmesi olabilecek kadar vakit geçirdiği düşünülen İstiklal Caddesi ve caddeye bağlanan sokaklarda esnaflık mesleği icra eden 10 bireyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir (Tablo 1). Çalışmaya başlamadan önce yürütülen ön araştırma sonucunda 3 gönüllü esnaf katılımcı belirlenmiş ve çalışmaya dahil edilmiştir. Daha sonraki katılımcıların belirlenmesi için bu noktadan hareketle kartopu örneklem tekniğinin kullanılmasını mümkün hale gelmiştir. Araştırma konusu, bölgede yoğun olarak gözlemlenen bir olgu niteliği taşıdığından bazı katılımcıların konu hakkında hassas davranabileceği, herhangi bir madde ticareti veya kullanım süreci ile ilgili bağlantılarının düşünülebileceği ihtimalleri göz önünde bulundurulmuş, bu öngörü söz konusu tekniğin kullanılmasında belirleyici olmuştur. Katılımcı sayısının belirlenmesinde kuramsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Buna göre araştırma sürecinde elde edilen verilerin doyuma ulaşması ve tekrar etmeye başlaması durumunda örnekleme yeni katılımcı dahil edilmemektedir (Yıldırım & Şimşek, 2018). 10 katılımcı ile yapılan görüşmeler, araştırma sonuçlarının tekrar etmeye başladığını göstermesi sebebiyle katılımcı sayısı 10 ile sınırlı tutulmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Sosyodemografik Bilgileri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaptığı İş	Bölgedeki Süre (esnaf olarak)
Katılımcı 1 (K1)	Erkek	GSM Bayii İşletmecisi	20 yıl
Katılımcı 2 (K2)	Erkek	Kafe Yöneticisi	7 yıl
Katılımcı 3 (K3)	Erkek	Esnaf	20 yıldan fazla
Katılımcı 4 (K4)	Erkek	Restoran Sahibi	11 yıl
Katılımcı 5 (K5)	Erkek	Restoran Sahibi	20 yıldan fazla
Katılımcı 6 (K7)	Erkek	Sinema Makinisti	20 yıldan fazla
Katılımcı 7 (K7)	Erkek	Eczacı	3 ay
Katılımcı 8 (K8)	Erkek	Tekel Bayii Sahibi	5 yıl
Katılımcı 9 (K9)	Erkek	Takı Tasarımcı	20 yıldan fazla
Katılımcı 10 (K10)	Erkek	Büfe İşletmecisi	5 yıl

Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verileri 18.11.2019-20.12.2019 tarihleri arasında düzenli periyotlarla 10 katılımcı esnaf ile yapılan derinlemesine görüşmeler sonucunda elde edilmiştir. Araştırmalarda yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla karşılaştırılabilir ve güvenilir nitel veriler toplanabileceği düşünülmektedir (Yöntem, 2018). Dolayısıyla çalışma sürecinde araştırmaya çeşitli boyutlardan bakabilme ve olabildiğince farklı görüşlere yer verebilmek için ana konuya bağlı kalarak, soruların ayrıntılarına girebilen böylelikle daha çok done elde edilebilmesini mümkün kılan veri toplama tekniği olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler sırasında kullanılmak üzere hazırlanan görüşme formu; katılımcıların sosyodemografik verilerini, buldukları bölgedeki madde kullanımına ilişkin bilgileri ve görüşlerini ve bu konudaki önerilerini kapsayan 3 boyut altında hazırlanmıştır. Görüşme sorularının hazırlanması noktasında; gençlik çalışmaları yürüten ve bağımlılık ile çalışan akademisyenlerden destek alınmıştır. Oluşan form, pilot görüşmeler ile test edilmiş ve ardından 12 sorudan oluşan nihai form görüşmelerde kullanılmaya başlanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmanın başlangıç aşamasında sorunun görünürlüğüne dair belirlenen bölgede çeşitli gözlemler ve ön görüşmeler yapılmıştır. Ardından gelen süreçte, çalışmanın etik ilkelere uygunluğuna ilişkin etik kurul izni İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığının 05.11.2019 tarihinde verdiği kararla alınmış, onayın gelmesiyle birlikte 28.11.2019-23.12.2019 tarihleri arasında 10 farklı görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme süreleri katılımcıların verdikleri cevapların uzunluğuna göre şekillenmiştir. Bu bağlamda 10 katılımcı ile yapılan görüşmelerden en uzun süren görüşme 18 dakika 46 saniye, en kısa süren görüşme ise 5 dakika 8 saniye uzunluğundadır. Toplam görüşme süresi ise 103 dakikadır. Görüşmelere başlamadan önce katılımcılardan ses kaydı alınmasıyla ilgili onay alınmış, ses kaydı altına alınan görüşmelerin deşifresinin ardından herhangi bir program kullanılmadan, kodlama yoluyla raporlanmış ve nitel veri analiz yöntemlerinden biri olan betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Görüşmelerin kaydının deşifresi sonunda 26 sayfalık deşifre metni elde edilmiştir. Bu deşifre üzerinde betimsel analiz yöntemine göre kodlamalar yapılmış ve bunlara göre temalar belirlenmiştir.

Bu bağlamda *Madde Kullanımı Hakkında Bilgi Kaynakları, Madde Kullanıcılarının Sokak Hallerine İlişkin Gözlemler, Madde Kullanıcılarının Çevreye Etkisi, Madde Kullanıcılarının Çevredeki Yoğunluğuna İlişkin Görüşler, Bölge Esnafının Girişimleri ve Önerileri* olmak üzere 5 tema ortaya çıkmıştır. Temaların belirlenmesi süresince, deşifre metni üzerinde yapılan kodlamaların kategorize edilmesi ve kodların kapsayıcılığına göre bir değerlendirme yapılmıştır. Kodlar ve temaların teyit edilmesi adına, madde kullanımı alanında çalışmalar yürüten bir akademisyenden destek alınmış ve ulaşılan sonuçlar teyit edilmiştir.

Bulgular

Madde Kullanımı Hakkında Bilgi Kaynakları

Katılımcıların madde kullanımıyla alakalı bilgilerinin büyük oranda esnaflık yaptıkları bölgedeki gözlem ve deneyimleri yoluyla edinildiği anlaşılmaktadır:

“Birebir gözlemliyorum. Emniyetteki arkadaşlarımdan da görüyorum. Sahada görüyorum, kullananları görüyorum.” (K1)

“Oturduğum çevre ile çalıştığım çevrenin hemen hemen benzerlik göstermesi ile birkaç olaya tabii olarak şahitlik ettim.” (K2)

“Şimdi tecrübe olarak görüyoruz, duyuyoruz. Şahsen hiçbirisini tavsiye etmem kimseye.” (K3)

“Bilgin sokaktan var yani her gün sokağa çıktığımızda karşımıza çıkan gençler var. Aslında bu gençler sorumsuz, kimsesiz, aslında yardıma muhtaç gençler.” (K4)

“Madde kullanan müşteriler var. Aynen öyle. Yani geliyorlar gece özellikle onlar var yani. (K8)”

Madde Kullanıcılarının Sokak Hallerine İlişkin Gözlemler¹

Katılımcıların, madde kullanıcılarının sokak hallerine ilişkin söylemleri üç temada birleşmekte ve söylemleri bu üç tema üzerinden değerlendirilebilmektedir.

Nerede Görünüyorlar?

Katılımcılar madde kullanıcılarının sokak yaşamı içerisinde görüldükleri yerlere ilişkin çeşitli alanlardan bahsetmişlerdir. ATM bölmeleri, ıssız binalar, merdivenler, kapı ve kepenk önleri, sokak araları, içkili mekân civarı gibi alanlar ve genel olarak Tarlabası bölgesinin katılımcıların madde kullanıcılarını gözlemledikleri mekanlar olduğu anlaşılmaktadır.

“Bankaların ATM bölümlerinde yaşıyorlar, sokak ortasında yaşıyorlar, buldukları kuytu yerlere yerleşiyorlar bunların bütünü de sahipsiz insanlardan müteşekkil, kimsesiz insanlardan müteşekkil, kimsenin arayıp sormadığı insanlardan müteşekkil...” (K1)

“Öyle bir mekan yok, sokaktalar. İssız binalar varsa onlara giriyorlar, merdivenlerde, kapı önlerinde oturuyorlar, belli bir mekanları yok sokaktalar.” (K4)

“... daha yoğun şekilde sokak aralarında hemen ordan geçerken görüyoruz.” (K5)

“Herhangi bir dükkanın kapısına yatmış, apartmanın kapı girişinin merdivenlerine yatmış insanları görebilirsiniz. Hatta ben bir keresinde şuna şahit oldum ana caddede tam dükkanın kepenginin önünde yatmış bir kişi üzerinde kartonlarla kendini kapatmış soğuktan dolayı ve o esnada bir tane fare adamın üzerine doğru yürüyordu ben de şahit oldum e tabii kötü bir tablo bu.” (K10).

“Genellikle içkili mekanların bulunduğu bölgelerde...” (K2)

“Şu ara sokak (Tarlabası sokakları) orada bayağı kötü durum. O sokak da bir tuhaf zaten.” (K8)

“Beyoğlu'nun, Tarlabası'nın her tarafında var.” (K9)

Ne Zaman Görünüyorlar?

Katılımcıların hemen hepsi kullanıcıların genellikle akşam geç saatlerde, gece yarısından sonra veya sabah erken saatlerde sokaklarda görüldüğünü ifade ederken yalnızca bir katılımcı günün herhangi bir saatinde görülebildiklerini aktarmıştır.

“Çünkü 24 saat burada yaşadığım için evim de burada 12'den sonra yerlerde sürüklenenleri görüyorum, maddeyi alamadıkları için titreyenleri görüyorum, birebir şahit olduğum konular.” (K1)

“Genelde gece yarısından sonra daha fazla oluyor.” (K1)

“Özellikle akşam günbatımından sonra daha yoğun görüyoruz.” (K5)

¹Mülakat sürecinde katılımcılara madde kullanıcılarının sokak halleriyle ilgili sorular sorulduğunda katılımcılar bu bireyleri madde kullanımları açısından fark edilen özellikleriyle tasvir etmiştir. Yani bahsedilen yer, zaman ve görünüm hâlleri kullanıcıların toplum içinde sürekli olarak bu şekilde gözlemlendiklerini değil, madde kullanım durumlarıyla ilgili olarak sokakta ayırıcı biçimde görünür olduğu zamanları anlatmaktadır. Kullanıcıların sokak düzeyinde “ne sıklıkta” gözlemlendiğine ilişkin bir soru bu çalışmanın konusu değildir.

“... akşam saatlerinde veya sabaha karşı diyebiliriz. Gün içerisinde pek görülüyor çünkü.” (K2)

“Madde bağımlılarının artık zamanı yok her an içebiliyorlar. Çünkü adı üzerinde madde bağımlısı. Hiçbir zaman ayıklık göremiyorsunuz çok nadir. Günün her saatinde görme şansınız var.” (K4)

“Günbatımından sonra geceye doğru daha yoğun şekilde sokak aralarında hemen ordan geçerken görüyoruz.” (K5)

“Dışarda görüyoruz genellikle, iş çıkışından sonra saat 24:00-01:00 arası bu insanları daha yoğun görüyoruz.” (K5)

“Akşam üzeri yani akşam saatlerinde daha çok oluyor. Gece saatlerinde.” (K6)

“Genellikle sabah saatlerinde görüyorum.” (K7)

“Zaman dilimi olarak akşam saatleri 22:00-24:00 arası ara sokaklar, sabah saatlerinde özellikle 7-9 arası ana caddede de görebilirsiniz bunları.” (K10)

Hangi Hâlde Görünüyorlar?

Katılımcıların hemen hepsi madde kullanıcılarının sokaktaki hallerinden kullanıcı olduklarının ya da o esnada madde etkisinde olduklarının anlaşılabilirliğini belirtmişlerdir. Buna ek olarak madde kullanıcılarının sokakta genelde baygın durumda, koma halinde, kendinden geçmiş/uykulu vaziyette ya da gruplar halinde ve çevreye rahatsızlık verecek davranışlar sergilerken gözlemlendikleri aktarılmaktadır. Bu aktarımları örnekleyecek katılımcı ifadelerinden bazıları şunlardır:

“Caddede yalpalayarak yürüyenler, düşenler, yerde sürünenler. Bunu kendilerini durduk yere gelip sana sarkıntılık etme şeklinde de yapabilirler, çok defa şahit oldum yani kendisinde değil maddeyi alan kişi bir şekilde cesaretleniyor ya kadına ya erkeğe taciz oluyor. Bunu çok haddinden fazla her yerde görmüşlüğüm var benim yani 20 yıldır buradayım herhalde 1000 tane olaya şahit olmuşumdur en az.” (K1)

“Yere düşüp bayılan bir sürü insan oldu bugüne kadar denk geldiğim.” (K1)

“Çok örneği var zaten bir akşam üstü şöyle tabi güvenilir biriyle gezdiğinde görürsün bir sürü insanın ama ikişer ama üçer gruplar şeklinde bir yerlere sığındıklarını. Ya alkoldüklerini ya da madde kullandıklarını görürsün.” (K1)

“Yollarda görüyorum ben, kaskatı kesiliyor, kendinden habersiz.” (K3)

“Yani bazıları çok kötü vaziyette, kendilerinden geçmiş bir vaziyette görüyoruz bu insanları.” (K5)

“Kendilerinden geçmiş, baygın bir şekilde. Gelip birisi bıçaklasa onu hissetmeyecek durumda.” (K7)

“Koma halinde görüyorum, böyle kitlenip kalıyorlar veya ne bileyim daha agresif hareketler veya daha enerjik hareketler. Yerinde duramıyorlar.” (K9)

“Yerinden kalkamıyor ki, yerlerde sürünüyor, ayakta duramıyor.” (K9)

“İstiklal Caddesi'nde genelde gün içerisinde herkesin karşılaşabileceği insan tipleri, uyuşuk tavırlar sergileyen, kendi kendine ve yüksek sesle konuşan sürekli elinde bir madde bulunan veya madde kullanıp o şekilde yola çıkan insanlarla karşılaşabilirsiniz.” (K2)

“Yani her çeşidini görebiliyorsunuz aslında. Madde kullandığı anda da denk gelebiliyorsunuz, bu duruma bağlı, madde kullandıktan sonra o sızmış, kendinden geçmiş

ya da tamamen uyku halinde de görebiliyorsunuz ama benim genelde denk geldiğim uyku hallerindeyken. Birkaç kez maddeyi kullanırken denk geldim.” (K10)

Madde Kullanıcılarının Çevreye Etkisi

Katılımcıların söylemlerinde madde kullanıcılarının etkisi açısından iki unsur öne çıkmaktadır. Bunlardan birisi madde kullanıcılarının esnafa olan etkisi diğeri de bölge üzerindeki genel etkisi olarak belirlenmiştir. Katılımcılar içinde madde kullanıcılarının çevreye herhangi bir etkisi olmadığını belirtenler olmakla birlikte kullanıcıların riskli davranışlar gösterme eğiliminde olduklarını dolayısıyla tehlikeli ve rahatsız edici olabileceklerini aktaran katılımcılar da bulunmaktadır.

“Şimdi buraya mesela madde bağımlısı geldiği zaman müşteri bir tedirgin olur. Ondan önce biz tedirgin oluruz. Müşteriyi rahatsız eder diye, müşteri ne kadar rahat ederse biz de o kadar memnun oluruz. Müşteri memnuniyeti bizim memnuniyetimizdir.” (K3)

“Tabi madde bağımlısı olan insanlar iyi insanlar dahi olsalar maddeyi aldıktan sonra kişilik değişikliklerine ve bozukluklarına uğruyorlar. Bu nedenle madde bağımlıları zaman zaman tehlikeli hale geliyorlar. Yani bize gelen giden müşterileri rahatsız ediyorlar.” (K5)

“Tabi son derece olumsuz. Bir defa esnaf tedirgin. Her an maddeli mayın gibi dolaşiyor bu insanlar. Zaten ne yaptıklarını da bilmiyorlar. Çoğunun cezai ehliyeti de yok zaten. Çünkü daha önceden sabıkaları vs var.” (K5)

“Şöyle, mesleğime engel olacak bir durumla karşılaşmadım sadece çok aç oldukları zaman veya çok uyuşturucu madde kullandıkları zaman bir anda dükkanın içine dalabiliyorlar. Artık onu da hem müşteri açısından hem bizim açımızdan kimseye zarar vermelerini önlemek adına önlemlerimiz var. Bir şekilde onları ikna edip, yemek verip onlara gönderiyoruz, zor kullanmıyoruz çünkü onlara ne söylerseniz söyleyin anlamıyorlar, o yüzden tatlı dille yemeğini verip gönderiyoruz. Çok işimize engel değiller aslında.” (K4)

“Ya yok bize, esnaflara bir zararı yok ama kendilerine zararı var. Öyle.” (K6)

“Bilmiyorum yani herkes kendisi nasıl etkileniyor ama esnafların bir sıkıntı yaşadığını düşünmüyorum. Şu ana kadar gözlemlediğim hiçbir sorun olmadı burada.” (K7)

“Ha yok yok kesinlikle yani esnafa karşı herhangi bir şeyleri yok.” (K8)

Madde kullanıcılarının bölge üzerindeki genel etkisi üzerine ilişkin söylemlerde ise katılımcıların büyük kısmı olumsuz bir tablonun varlığından bahsetmektedir. Bu anlamda madde kullanıcılarının taciz, tehdit ve gasp gibi suç niteliği taşıyan davranışlar sergilemesi nedeniyle bölge hakkında rahatsızlık ve korku uyandırabildiği ifade edilmekte ve bölgeye gelen turistler açısından da kötü bir imaj oluşturulduğu aktarılmaktadır:

“Normal insanlara olan tacizleri, sakatlıkları burayı artık yaşanılır olmaktan uzaklaştırmış bir boyuta vardı. Gün ortasında bile bu tip rahatsızlıklar oluyor.” (K1)

“Ülkemiz adına böyle madde bağımlılarının, kullanıcılarının biz ve her türlü insan karşısına çıktığında öncelikle insanlığımıza, misafirperverliğimize, esnaflığımıza, Türkiye'nin istikrari, mali, manevi ve maddi konuda dışarıdan görünüşüne her türlü zararı verdiği gibi eminim.” (K2)

“Akşam saatlerinde genelde evimize giderken yani sadece benimle ilgili değil bütün sokakta tüm insanların başına denk gelen bir olaydır, 3 kişi bir anda önünüzü kesiyor ve para istiyor. Bu karşınızdaki sizden para almak istiyor, ısrar ettikleri oldu geçen beni tanıdıkları için yani sokakta da herkes tanıdığı için belki birazcık böyle tanınmasalardı gasp edeceklerdi, son anda ters ve akıllı bir cevapla beni tanıdılar ve önledik. Gasp oluyor,

duyuyoruz bunu hatta kötülere de var, cinayet de oluyor. İstiklal Caddesi'nde ve ara sokaklarda bu tür olaylar sürekli yaşanıyor ve bu medyanın gözünün önünde olmadığı için bişey yapılamıyor.” (K4)

“İlla ki kötü yönde etkiliyordur tabi etkilemez olur mu? Yani kim madde kullanan insanın sokaktan geçtiğini görünce o sokaktan gider ki? Kimse gitmez. Yani en basitinden Tarlabası'na kim inmek ister ki? Değil mi?” (K8)

“Tabi canım, mekanın adı çıkar, semtin adı çıkar, insanlar oraya gelmez, turist oraya gelmez. Zaten onlar da o şekilde o yerlerde bulunmazlar.” (K9)

Madde Kullanıcılarının Bölgedeki Yoğunluğuna İlişkin Görüşler

Katılımcıların bir kısmı İstiklal Caddesi ve Tarlabası bölgelerinin göç açısından hareketli bir yer olduğunu ve genelde ailesiyle sorunlu ilişkileri olan ve iş yaşamına tutunamayan insanların bu bölgelerde yoğunlaştığını belirtmekte, bu insanların madde kullanımı açısından riskli bireyler olduklarına işaret etmektedir. Diğer yandan Tarlabası bölgesinin eskiden beri süregelen “varoş” ve “mafıyavari” yapısının bölgede madde kullanıcılarının yoğunlaşmasına neden olan sosyal yapıyı oluşturduğu aktarılmaktadır.

“Bölge herkes için çok geniş olmakla beraber çok da karmaşık bir ilçe ama dışardan gelenler için kadın erkek farketmiyor, bir sürü anne-babasız, anne-babasını yani ailesini inkar eden rahatlıkla sayabileceğimiz bir sürü insan buraya kaçıyor.” (K1)

“Ya insanlar kimsesizler oluyor işte Beyoğlu'na geliyorlar Anadolu'dan ya da başka yerden, iş bulamıyorlar bir şey yapamıyorlar, ondan bundan para alıyorlar gidip kendilerini içkiye veriyorlar. Hep bundan kaynaklanıyor. Tutunamıyorlar, bir işe giremiyorlar, bir yere tutunamadığı için mecburi kalıp bunu yapıyorlar.” (K6)

“Çünkü aşağıda Tarlabası var. İnsanların dar gelirli oluşu, ailevi problemleri, destek alamamaları gibi birçok etken olabilir. Yadırgamıyoruz ama maalesef öyle.” (K7)

“Bu bölgede olmasının sebebi topluluğun bu bölgede yoğun olmasından kaynaklanıyor. Bu kısa bir zaman değil uzun zamandan beri böyle bir topluluğun bu bölgede bulunduğundan dolayı herkesin de bu bölgeye doğru yaklaşması, hatta bunu işe bile çevirdikleri söz konusu.” (K2)

“Bölgenin Tarlabası bölümünün varoş olması, kontrolsüz olması. Yani orada terk edilmiş evlerin çok yoğun olması, orada yaşayan insanların yoksul hatta açlık seviyesinde olduklarını gözlemliyoruz. E bu insanlar da kısmi zamanlarını bu tür maddeler kullanarak geçiriyorlar ve kendilerini o şekilde hayatlarını idame ediyorlar.” (K5)

“Tabii ki var. Bence burada en büyük etken hemen aşağıda bulunan Tarlabası'ndan kaynaklanıyor. Çünkü Tarlabası da biliyorsunuz evveliyatından beri hep böyle mafıyavari olayların, uyuşturucu ticaretinin, bir sürü kötü olayların hep gerçekleştiği, buna sebep olan insanların da yoğun olarak yaşadığı bir bölge olduğu için bence o bölgeden de besleniyorlar.” (K10)

Bölge Esnafının Girişimleri ve Önerileri

Katılımcıların bir kısmı madde kullanıcıları için bireysel girişimlerde bulduklarını söylerken, büyük kısmı konunun devlet nezdinde ele alınması gerektiğini belirtmektedir. Esnaflardan K1 ve K2 madde kullanıcılarına kendi çabasıyla yardım etme veya iş verme girişimlerinde bulunduğunu ama bunların genellikle başarısızlıkla sonuçlandığını belirtmiştir. Diğer yandan katılımcılardan K4, K5, K8 ve K10 konuya ilişkin mülki amirlerin, emniyet birimlerinin ve daha genelde “devletin” daha etkin olması gerektiğini ifade etmiş, özellikle kullanıcıların istihdama dahil edilmeleri gerektiğine yönelik kanaatlerini öne çıkartmışlardır.

“Az önce dediğim şey ben kendimce esnaf olarak burada en az 3-4 tane tinerciği birkaç şubemde çalıştırıp en azından normal hayata kazandırayım diye girişimlerde bulundum ama bu çok sağlıklı ilerlemiyor, belirli bir süre iyi gidiyorsunuz fakat bir süre sonra sizden ya para çalıyor ya işyerinizden bir şeyler çaldığına şahit oluyorsunuz. Sağlıklı bir ortam olmuyor yani ben iyi niyetle bunları yapıyorum ama karşı taraftan aynı reaksiyonu almıyorum. Bunların esnafta rehabilite edilmesi söz konusu değil. Bunları dediğim gibi sağlık ocakları olur, poliklinikler olur, önce tedavi sonra iş verme yoluyla tedavileri sağlanabilir diye düşünüyorum.” (K1)

“Oldu. Ama bu konuşmayla oldu veya sağlık bakanlığına götürme isteğiyle oldu ama karşı tarafın bunu tabii ki de hiçbir şekilde kabul etmemesi her şeyi zorlaştırıyor. Konuşmak hiçbir şeye fayda etmiyor onlar için sadece onların dünyasında olmanız gerekiyor. Onların dünyasında onlara ayak uydurmanız da hiç zaten sağlıklı bir davranış olmaz.” (K2)

“Şöyle, sürekli bununla ilgili belediyeye bildirimlerde bulunuyorum ekstra emniyete de bildirimlerde bulunuyorum çünkü hem kendileri için hem sokaktaki insanlar için tehlike arz ediyorlar. Bununla ilgili şimdi madde kullanan kişilerle konuşamazsın, anlatamazsın sadece kafalarının iyi olmadığı zamanlarda "ulan yapma, etme" dersin "yapmayacağım, memleketime gideceğim, köyüme gideceğim" diyip yine sizi o anda geçiştirir. Bizim yapabileceğimiz tek şey emniyete ve belediyeye haber vermek. Onun haricinde bir şey yapamıyoruz çünkü ters tepki alabiliriz. O da ne olur bizim esnaf olarak dükkanımız tehlike altında kalabilir, dükkanımıza giren müşterimiz tehlike altına girebilir bizim müdahale etme şansımız yok sadece biz onlara yemek verebiliriz, gönderebiliriz, tatlı söz söyleyebiliriz. Ters tepki veremeyiz çünkü sonuçta hizmet işi yapıyoruz. Kafaları yerinde olmadığı için ters bir ana denk gelebiliriz. Bunun çözümü emniyet ve devlettir.” (K4)

“Yani bunu zaman zaman mülki amirlerle görüştük yani bu konuda ne yapılabilir diye çünkü devletin bu konuda daha aktif olması gerektiğine inanıyorum. Bu insanların eğitilmesi artı bu insanların hayatlarını idame edecekleri mesleki bir yapılanmaya gidilmesi. Bunların çoğu zaten ailelerinden kopuk ve kopmuş ve aileleri ekonomik durumları çok zayıf insanlar yani bu konuda destek edilmesi gerekir. Burada halktan ziyade bu devletin sorumluluğunda olan bir iştir. Devletin bu tür birimleri bence daha aktif çalışmalı.” (K5)

“Hani insanları biraz da hani işsizlik şu bu falan insanlar bunalıma giriyor, ne yapıyor artık kafayı dağıtmak için oraya yöneliyor, biraz daha devletin bu konunun üzerinde durması lazım. Yani tamamiyle devletin elinde diyebilirim.” (K8)

“Toplumsal olarak bilinçlendirilmesi gerekiyor bu insanların, düzgün eğitim almaları gerekiyor, devlet tarafından ya da çeşitli toplum kuruluşları tarafından bu adamların ellerinden tutulması, madde kullanımından uzaklaştırılması gerekiyor, madde kullanılan bölgelerin emniyet tarafından araştırılıp, denetlenip o bölgenin temizlenmesi gerekiyor. Dediğim gibi yapılaşma ve mimaride o bölgenin tekrar düzenlenmesi gerekiyor, insanların o bölgede tekrar madde kullanımının gerçekleştirilmemesi için gerekli önlemlerin alınması gerek. Bunlar turizmi de olumsuz yönde etkiliyor, o yüzden bir an önce herkesin bu konuyla alakalı üstüne düşeni yapması lazım.” (K10)

Sonuç

Madde kullanımı ve bununla ilişkili problemler dünyada ve ülkemizde giderek artmakta sosyal, ekonomik ve sağlıkla ilgili etkilerinden dolayı ciddi sorunlar yaratmaktadır (Kutlu, 2011). Bu açıdan bakıldığında madde kullanımı; işgücü kaybı, üretim kaybı, tıbbi harcamalara sebep olma, suça yöneltme ve trafik kazalarına yol açabilmesi sebebiyle ciddi bir psikososyal sorun olarak önümüzde durmaktadır (Tarhan & Nurmedov, 2019). Madde kullanımı uzun yıllardır mücadele edilen bir sorun olmakla birlikte kullanım oranlarına etki eden çeşitli faktörler

bulunmaktadır. Nitekim madde kullanımı psikolojik, ekonomik ve sosyal problemlere zemin hazırlayabilen bir hastalık olarak kabul edilmektedir (Levent, 2018). Çalışma ile birlikte madde kullanım oranının görece yüksek olduğu bilinen Beyoğlu'nda (Beşer, 2010; Ünlü & Evcin, 2014) bulunan İstiklal Caddesi ve civarındaki sokaklarda madde kullanıcılarının toplumsal yaşamdaki görünürlüğünün ne düzeyde olduğuna ilişkin detaylı bir yorumlama yapmak mümkün hale gelmiştir.

Bir semt olarak Beyoğlu, İstiklal Caddesi ve civarı tarihsel olarak farklı alt kültür gruplarına ev sahipliği yapan, kültürel çeşitliliğin fazla olduğu bir bölgedir (Aras, 2013). Katılımcıların göç ve kültürel çeşitliliğe ilişkin yaptığı atıflardan hareketle, bu çeşitliliğin bölgede madde kullanımına zemin oluşturma potansiyeli taşıyabileceği düşünülmektedir. Yapılan benzer çalışmalar katılımcıların bu yöndeki söylemlerini onaylamaktadır. Balcıoğlu vd. (2001) tarafından yapılan bir çalışmada, göç olgusunun bireylerin madde kullanımı üzerinde önemli etkileri olabileceği vurgulanmaktadır. Yaman (2014) dönemin en çok göç alan bölgelerinden olan Esenler-Bağcılar bölgesinde yaptığı çalışmasında, göç hikayesi bulunan ailelerde madde kullanımına rastlanabileceği ve ailelerin göçten kaynaklanan sorunlar sebebiyle ciddi problemler yaşayabileceğini belirtmiştir.

Araştırma kapsamında bölgede madde kullanımının olmadığını ileri süren bir katılımcıya rastlanmamış, bölgedeki madde kullanımı her katılımcı tarafından kabul edilen bir gerçeklik olarak değerlendirilmiştir.

Katılımcıların madde kullanımına ilişkin bilgilerinin, esnaflık yaptıkları bölge olan İstiklal Caddesi ve civarında karşılaştıkları madde kullanıcılarını gözlemlemeleri aracılığı ile oluştuğu öğrenilmiştir. Bu noktada bireylerin yaşadıkları tecrübeler ve karşılaştıkları olaylar, madde kullanımına ilişkin bilgileri açısından en önde gelen bilgi kaynağı niteliği taşımaktadır. Bu yönüyle, bölgedeki madde kullanıcılarının bölge insanı tarafından fark edildiği ve madde kullanımının sokak düzeyinde görünür olduğu söylenebilmektedir. Katılımcıların bu yöndeki görüşleri, çalışmanın önemine ilişkin destekleyici bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Madde kullanımı söz konusu olduğunda kullanıcı ve çevresinde bulunan bireyler için bağımlılık hakkında bilgi edinme süreci başlamaktadır. Madde kullanıcısı olanlar için bu süreç bireysel deneyim; madde kullanıcısı yakını olanlar için ise ikincil şahitlik, tedaviyle beraber profesyonel rehberlik ve bilgi edinme süreçleri ile şekillenebilmektedir. Ancak madde kullanımıyla birincil ve ikincil bir tecrübesi bulunmayan yani madde kullanmayan veya madde kullanan bir yakını bulunmayan Beyoğlu esnafının üçüncül bir gözlem üzerinden madde kullanımına ilişkin bilgi edindiği fark edilmiştir. Amerika'da yapılan bir araştırma, toplumun madde kullanıcılarına, ruh sağlığı problemleri olanlardan daha negatif tutumları olduğunu ortaya koymuştur (Barry vd., 2014). Bu tutumun gelişmesinde toplumda madde kullanımına ilişkin negatif algıların rol oynayabileceği düşünülmektedir. Bununla beraber madde kullanıcılarının filmlerdeki görünümüne ilişkin yapılan bir çalışmada, kullanıcıların kirli ortamlarda, ucuz otellerde ve tuvaletlerde kullanımlarının gösterildiği, kullanıcının içinde bulunduğu kötü durumun izleyiciler tarafından kınanacak bir yapı barındırması için çabaladığı ve izleyiciyi madde kullanımına ilişkin olumsuz yargılara teşvik ettiği çıkarımında bulunulmuştur (Scheibe, 2017). Araştırmaya konu edilen filmlerde olduğu gibi bu çalışmadaki katılımcılar da madde kullanımı hakkında bilgilerini büyük oranda üçüncül gözlem üzerinden edinmişlerdir. Bununla beraber 2019 yılına ait Türkiye Uyuşturucu Raporu içerisinde yer alan bilgiler, uyuşturucu madde kullanıcılarına karşı toplumsal tutumun bir özetini sunmaktadır. Buna göre 42.754 kişiyle yapılan çalışmada katılımcıların %42,7'sinin madde kullanıcılarını hasta olarak gördüğü, %30,5'inin hem suçlu hem hasta olarak gördüğü, %15,5'inin ise suçlu olarak gördüğü sonucuna ulaşılmıştır. 2013 yılı EMCDDA 2013 Ulusal Raporu (2012 Verileri) içerisinde yer alan aynı bilgilere göre katılımcıların %48,4'ü madde kullanıcılarını hasta, %25,9'u hem suçlu hem hasta, %14,9'u ise suçlu olarak görmektedir. Bu sonuçlar toplumun madde kullanıcılarını genel itibarıyla "suçluluk" ve "hastalık" üzerinden

tanımladığını göstermektedir. Madde kullanıcılarının büyük oranda hasta olarak görülmesi toplumsal açıdan daha az etiketleyici bir tutuma neden olabileceği için önemli bir bulgu olarak değerlendirilmektedir. Bununla beraber bağımlılık sürecine suçlu etiketini dahil edenlerin oranı da azımsanmayacak düzeydedir. Bu tutumun toplumsal etiketlemeye dönecek bir potansiyeli barındırdığı düşünülmektedir. Bu çalışmada da katılımcıların madde kullanımı hakkındaki bilgileri genellikle olumsuz durumlara şahit olmak üzerinden şekillenmesi sebebiyle madde kullanıcılarına yönelik olumsuz bir algının yerleştiği söylenebilmektedir. Bu olumsuz algının da etiketleme süreçlerini harekete geçirebileceği düşünülmektedir.

Madde kullanıcılarının bölgedeki sokak hallerine ilişkin gözlemler, katılımcıların söylemlerinde öne çıkan unsurlar arasındadır. Öyle ki katılımcılar madde kullanıcılarını genel olarak kalabalığın azaldığı gece vakitlerinde, kalabalıktan uzak kalabilecekleri ıssız ve kenar yerlerde ve madde kullanım etkisinde ya da huzur bozan davranışları sergilerken gördüklerini ifade ederek madde kullanıcıları için bir tektipleştirme yaptıkları görülmüştür. Benzer bir yaklaşım Preble ve Casey (1969) tarafından yapılan araştırmada da dile getirilmiştir. Onlara göre sokaktaki bağımlılar sokaktan geçen insanları izleyen, hırsızlık yapan ve çaldıkları eşyaları satmaya çalışan, polisten kaçan, torbacı peşinde koşan ve madde kullanmak için güvenli bir yer arayan kişi profili çizmektedir. Bu söylemlerin belirli bölgelerde aynı özellikleri taşıyan kişiler için dile getirilebiliyor olması sebebiyle madde kullanımına ilişkin aynı davranışları sergileyen bireylerde alt kültür oluşumunun söz konusu olabileceği düşünülmektedir (Yaman, 2014). Bu çalışmadaki katılımcıların söylemleri de bölgede “madde alt kültürünün” mevcut olabileceğine ilişkin işaretler barındırmaktadır. 2019 yılı Türkiye Uyuşturucu Raporu’nda yer alan verilere göre 5198 kişiden alınan bilgilerde uyuşturucu kullananların %24,3’ünün metruk binalarda madde kullandığı görülmüştür (Emniyet Genel Müdürlüğü, 2019). Ülkemizde yapılan bir diğer araştırmada da madde kullanıcılarının kullanım mekânı olarak gözden uzak, ıssız yerlere gittiklerine ve inşaat alanlarını tercih ettiklerine işaret edilmektedir (Bozkurt & Ziyalar, 2018). Bununla beraber ülkemizdeki gazete haberleri üzerinden yapılan bir medya analizi çalışmasında madde kullanıcılarının baygınlık ve koma hallerinin haberlerde ön plana çıkartıldığı ve kullanım mekânı açısından da metruk mekan fotoğraflarının haberlerde yer aldığı vurgulanmaktadır (Gezen, 2018). Söz konusu veriler, katılımcıların söylemleriyle paralellik göstermektedir. Katılımcılar genellikle “uyuşturucu kullananların” bu hallerde bulunduğunu belirtmişlerdir. Lakin, sokak yaşamı yalnızca uyuşturucu kullanıcılarını değil, evsizleri de barındırmaktadır. Evsizlerin madde kullanım açısından riskli olabileceği ya da kişilerin madde kullanımı neticesinde evsizlik yaşayabileceği bilinmektedir (McVicar vd., 2015; Doran vd., 2018). Avustralya’da yapılan bir araştırmada da evsizlik ve madde kullanımı arasında önemli bir ilişki bulunduğu tespit edilmiş, araştırmaya katılan evsizlerin %66’sının evsiz kaldıktan sonra madde kullanım sorunu yaşamaya başladıkları belirtilmiştir (Chamberlain vd., 2007). Bu çalışmada katılımcıların betimlediği kişilerin sadece evsiz mi yoksa madde kullanıcısı bir evsiz mi oldukları net bilinmemektedir. Bunun yerine katılımcıların evsizlik olgusuyla madde kullanımını birlikte düşünmüş olmaları, evsizlik ve madde kullanımı arasındaki ilişkiye paralel bir atf kabul edilmiş; literatürde bu yöndeki çalışmaları destekleyici bir çıkarım olmuştur. Aynı zamanda katılımcıların bu düşüncelerinin evsizlik ve madde kullanımını birlikte ele alarak, evsizlere yönelik bir etiketlemeyi de öne çıkardığı düşünülmektedir.

Madde kullanıcılarının sokaktaki görünümü genellikle kullanım etkisindeki hâl ile ilişkilendirilmektedir. Katılımcıların sıklıkla madde kullanıcılarının kriz anlarına, baygınlıklarına ve kendinden geçmiş hallerine denk gelmeleri, madde kullanımının üzerinden çok geçmeden bölgede görünür hale gelmeleriyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Katılımcıların madde kullanıcılarını gözlemledikleri hallerin, kullanım maddesiyle ilgili olabileceği düşünülmektedir. Acil servis başvuruları üzerinden değerlendirme yapılan retrospektif bir çalışmaya göre sentetik kannabinoid kullanımı sebebiyle acil servise başvuran kişilerin arasında Şişli ve Kağıthane’den sonra en çok Beyoğlu’ndan başvurdukları bildirilmiştir (Yılmaz vd., 2015). Araştırmanın Şişli Hamidiye Etfal Hastanesinde yapıldığı düşünülürse Beyoğlu bölgesinde ikamet eden madde

kullanıcılarının daha yakın veya farklı hastanelere başvurma ihtimallerinin de olduğu unutulmamalıdır. Sentetik kannabinoid kullanımı olanların acil servise başvurularını inceleyen bir diğer çalışmada katılımcıların söylemlerine benzer olarak bayılma, bilinç bulanıklığı, anlamsız hareketler, sersemlik gibi belirtilerin başvuran hastalarda mevcut olduğu ifade edilmiştir (Küçük vd., 2015). Sentetik kannabinoid kullanımı; uyuşukluk, konuşma problemleri, bellek bozuklukları, agresif davranışlar, sersemlik, baş dönmesine ve motor faaliyetlerde azalmaya neden olabilmektedir (Erol, 2017; Karadeniz vd., 2017). Katılımcıların madde kullanıcılarını tarif ederken “*yerinden kalkamıyor*”, “*ayakta duramıyor*”, “*baygın şekilde*”, “*biri bıçaklasa hissetmeyecek*” şeklinde kullandıkları ifadelerden hareketle madde kullanıcılarını sentetik kannabinoid kullanımı sırasında veya sonrasında gözlemlediklerini düşündürmektedir. Sonuç olarak bölge esnafı madde kullanıcılarını genellikle madde etkisinde ya da kriz anlarında görmektedir. Genel olarak bakıldığında bölgedeki madde kullanıcılarının sokak halinin baskın olarak madde etkisi ve kriz dönemi olmak üzere iki farklı biçimde belirgin hale geldiği söylenebilmektedir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu bölgedeki madde kullanıcılarının Beyoğlu için olumsuz nitelik taşıdığını ve turistik değeri olan bölgenin, bu gruplar sebebiyle olumsuz etkilenebileceğini düşünmektedir. Özellikle bölgenin ara sokakları ve iç kesimlerdeki yerleşim bölgelerinde sıklıkla çeşitli olayların yaşanması bölge esnafını bu konuda tedirgin etmektedir. Bu bulgular madde kullanımı ve suç davranışının ilişkili olması sebebiyle literatürle de örtüşmektedir. Fiziksel şiddet uygulama, hırsızlık, hasar verme ve gasp gibi suçların madde kullanıcılarında görülebileceği bilinmektedir (Altuner vd., 2009). Türkiye’de bir bağımlılık tedavi merkezinde yapılan araştırmaya göre değerlendirilen 2180 madde kullanıcısının 1678’i (%77) cezaevi öyküsüne sahiptir. Katılımcıların uyuşturucu madde bulundurmamak ve kullanmak, yaralama, cinayet, hırsızlık, gasp gibi suçları işlediği belirtilmiştir (Alpay vd., 1995). Dolayısıyla bölgedeki madde kullanıcısı arttıkça suç oranlarının da artması beklenmektedir. Bu çalışmada madde kullanımı ve suç ilişkilendirmesi açısından Tarlabası bölgesi öne çıkmaktadır. Tarlabası, İstanbul’da suç oranlarının yüksek olduğu semtlerden biri konumundadır. (Altunbaş, 2014). Nitekim bölge genel olarak göçlerle şekillenmiş, toplumsal açıdan dışlanmış kesimlerin yaşam alanı haline gelmiş, yerli ve yabancı göçmenlere ev sahipliği yapan bir nitelik taşımaktadır. Bunlara istinaden Tarlabası bölgesinin olumsuz bir sosyal etikete maruz kaldığı bildirilmektedir (Yılmaz, 2006; Yaman, 2014). Tarlabası’nın yaşadığı bu etiketleme süreci, sosyal dışlanma açısından kırılması zor bir döngünün doğmasına zemin hazırlamaktadır. Çalışmada katılımcıların Tarlabası’na ilişkin yorumları bölgeye ilişkin bu kanaatleri doğrular niteliktedir. Katılımcılar genel olarak Tarlabası’nı kimsenin gitmek istemeyeceği bir yer olarak tanımlamaktadır. Yine buranın bölgedeki madde kullanım yoğunluğunun önemli unsurlarından biri olduğu, insanların dar geliri olması, ailevi problemlerin daha yoğun yaşanması, bölge civarındaki birçok soruna zemin hazırlayan bir yapı taşıdığı aktarılmıştır. Tarlabası’nın uyuşturucu kullanım lokasyonu haline gelmesi ve zaman geçtikçe insanların bu sebeple buraya gelmesinin sorunun büyümesinde etkili olduğu katılımcıların görüşlerinden çıkarılmaktadır. Bu çıkarım da yine Yılmaz’ın (2006) bölgeye ilişkin ifade ettiği “*damgalanma ve dışlanma*” döngüsüyle paralellik arz etmektedir. Madde temini ile alakalı yapılan çalışmaların birinde Tarlabası’nın katılımcıların en çok madde temin ettiği bölgeler arasında yer aldığı görülmektedir (Sevim, 2011). Bu durum, Tarlabası’nın madde kullanımı ve ticareti açısından bulunduğu konumu gösterirken katılımcıların bölgeye ilişkin yorumlarıyla paralellik arz etmektedir. Yine Akpınar ve Şoher (2014) ’in ifade ettiği Tarlabası bölgesindeki kontrolsüzlük ve terk edilmiş yapıların yoğunluğu bu çalışmadaki anlatımlarda da görülmüş, bu yapının madde kullanımı açısından bölgenin “*merkezileşmesine*” zemin hazırlayan unsurlardan biri olabileceği düşünülmüştür.

Katılımcıların madde kullanımı olan kişilere destek olabilmek ve tedavi ettirebilmek adına çeşitli girişimlerde buldukları fark edilmiştir. Madde kullanıcılarını bireysel kaynakları kullanarak istihdam etmek katılımcıların başvurdukları yollar arasındadır. Bazı katılımcılar madde kullanıcılarına kendi dükkanlarında iş vermiş veya onlara iş bulmayı denemiştir. Katılımcıların bu

yol ile iyileşme konusunda madde kullanıcılarına destek olmak istedikleri görülmektedir. Bu çabanın madde kullanım tedavisinde önemli bir karşılığı bulunmaktadır. İş yaşamına dahil olmak, madde kullanımı sürecinde pek çok açıdan ele alınabilecek nitelikler taşımaktadır. Bir araştırmaya göre madde kullanıcıları için işsiz olmak, madde kullanımı adına bir meşruiyet alanı doğurmaktadır. Söz konusu çalışmada madde kullanıcıları, madde kullanımları ve işsiz olmaları arasında önemli ilişkiler kurmaktadır (Bozkurt & Ziyalar, 2018). Diğer yandan para kazanma, bağımlılıkla mücadelede destekleyici bir süreç ve pozitif bir tedavi çıktısı olarak değerlendirilebilmektedir (Magura, 2003). Bu yönüyle katılımcıların bu yöndeki gayretleri bağımlılıkla mücadele konusunda anlamlı bir karşılık bulmaktadır. Ancak gösterilen bu bireysel çabaların genellikle sonuçsuz kalması; yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve katılımcıların ifadesi ile “devletin konuya el atması” gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Katılımcılara göre bölgedeki bu sorunun lokal çabalar ile ortadan kaldırılması mümkün olmamak ile birlikte daha ciddi adımlara ihtiyaç bulunmaktadır.

Alkol ve madde kullanımının tüm dünyada artması sebebiyle toplum sağlığının korunması için koruyucu önlemler giderek daha önemli hale gelmektedir (Levent, 2018). Bu doğrultuda katılımcıların büyük bir kısmı devletin asıl sorumlu mercii olduğuna atıflarda bulunarak daha aktif politikalar geliştirilmesi ve kullanıcı bireylere rehabilitasyon, eğitim ve meslek edindirme gibi hizmetlerin sunulması gerektiğine vurguda bulunmuşlardır. Polat ve Kök (2019) tarafından yapılan araştırmada da katılımcılar bağımlılık sorununun çözümü için devletin daha aktif çalışması gerektiğine vurgu yapılmış ve genel olarak sorumluluğun kamu kurum ve kuruluşlarına ait olduğu düşüncesine sahip oldukları görülmüştür. Bu açıdan çalışmada katılımcıların konuya ilişkin daha geniş düzeyde ve kurumsal müdahale önerileri öne çıkmıştır. Bu öneriler Sağlık Bakanlığının (2018) Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018–2023) programında belirtilen madde kullanımıyla mücadelede yerel yönetim ve sivil toplum iş birliği vurgusuyla paralellik arz ederek bu yöndeki ihtiyacı tekraren vurgulaması açısından önemlidir.

Sosyal hizmet bağlamında düşünüldüğünde madde kullanımına yönelik olarak yapılacak müdahalelerin pek çok boyutu kapsayabileceği anlaşılmaktadır. Bir makro sosyal hizmet müdahalesi olarak politika geliştirmek ve politika geliştiricileri etkilemek adına yapılacak faaliyetler bu konuda ciddi önem arz etmektedir. Kentleşmeye yönelik politikaların gözden geçirilmesi, çeşitli alt kültür birikimlerinin yoğun olduğu bölgelerde uyum çalışmalarının yapılması, bu bölgelerdeki imar faaliyetlerinin kontrol edilmesi, bölgelere yeni gelecek göçlerin önlenmesi bu bağlamda işlevsel makro sosyal hizmet müdahaleleri olarak nitelendirilebilir. Dolayısıyla sosyal hizmet, madde kullanım sorununa danışmanlık, savunuculuk gibi fonksiyonlarıyla mikro düzeyde çözüm önerileri geliştirme gayreti içerisindeyken, sorunun makro boyutunu da ihmal etmemeli ve bu noktada makro düzey bir savunuculuk faaliyeti gerçekleştirerek, bölgenin refahına ilişkin bir savunuculuk faaliyeti yürütmesi gerekmektedir. Böylelikle madde kullanımının sokakta yoğun şekilde görünür olduğu, madde kullanım kültürünün o bölgeye sirayet ettiği durumlarda, geliştirilen politika ve yapılan müdahalelerle gerçekleştirilecek makro değişimler, mikro düzeyde yapılacak bireysel birimlerin başarıya ulaşmasını önemli düzeyde etkileme potansiyeline sahip bir nitelikte olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akpınar, İ. & Şoher, Ş. (2014). Urban infill in the Tarlabası-Dolapdere-Feriköy axis in İstanbul an experimental design studio for the “Eura 2014: Composite Cities”
- Alpay, N., Karamustafaoğlu, N., ve Kükürt, R. (1995). Madde bağımlılarında suç. *Düşünen Adam*, 8(2), 16-17.
- Altunbaş, U. (2014). İstanbul’da suça sürüklenen çocukların yaşadığı mahallelerde arazi değerleri. *Planlama*, 24(3), 182-188.

- Altuner, D., Engin, N., Güner, C., Akyay, İ., & Akgül, A. (2009). Madde kullanımı ve suç ilişkisi: kesitsel bir araştırma. *Tıp Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 87-94.
- Aras, L. (2013). A semiotical approach: Postmodern social readings in. *Journal of Sociology*, 29, 1-21.
- Balcıoğlu, I., Doksat, M. K. & Tan, O. (2001). Madde bağımlılığı, göç ve suç. *Yeni Symposium*, 39(4), 185-191.
- Barry, C. L., McGinty, E. E., Pescosolido, B. A., & Goldman, H. H. (2014). Stigma, Discrimination, Treatment Effectiveness, and Policy: Public Views About Drug Addiction and Mental Illness. *Psychiatric Services*, 65(10), 1269–1272. <http://dx.doi.org/10.1176/appi.ps.201400140>
- Beşer, Y. (2010). Uyuşturucu madde suçlarının önlenmesinde coğrafi bilgi sisteminin kullanımı: Beyoğlu ilçesi pilot çalışması. [Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi]
- Boivin, JF., Roy, É., Haley, N. et al. The Health of Street Youth. *Can J Public Health*, 96, 432–437 (2005). <https://doi.org/10.1007/BF03405183>
- Bozkurt, M. & Ziyalar, N. (2018). Yasadışı madde kullanımında karanlık alan: Bingöl ilinde resmi kayıtlara intikal etmemiş yasadışı madde kullanım profili. O. Celbiş, (Ed.), Turaz Akademi 2018 - Adli Bilimler içinde (s. 107-125). Akademisyen.
- Chamberlain, C., Johnson, G. & Theobald, J. (2007). Homelessness in Melbourne: Confronting the challenge. Melbourne: RMIT Publishing 47.
- Çalışkan, M. (2019). İstanbul'da Nakro-Terörizm ve Toplumsal Düzeni Tehdit Boyutları. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (9), 1-25. <http://dx.doi.org/10.34086/rteusbe.514031>
- Doran, K. M., Rahai, N., McCormack, R. P., Milian, J., Shelley, D., Rotrosen, J. & Gelberg, L. (2018). Substance use and homelessness among emergency department patients. *Drug and Alcohol Dependence*, 188, 328–333. <http://dx.doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2018.04.021>
- Emniyet Genel Müdürlüğü (2019). Türkiye Uyuşturucu Raporu. *Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, EGM Yayın Katalog no: 703*.
- Erol, K. (2017). Bonzai zehirlenmeleri. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 39(3), 130-139.
- Friedman, S. R., Curtis, R., Jose, B., Neaigus, A., Zenilman, J., Culpepper-Morgan, J., Borg, L., Kreek, J., Paone, D., & Des Jarlais, D. C. (1997). Sex, drugs, and infections among youth. Parenterally and sexually transmitted diseases in a high-risk neighborhood. *Sexually transmitted diseases*, 24(6), 322–326. <https://doi.org/10.1097/00007435-199707000-00003>
- Gezen, A. K. (2018). Uyuşturucu Bağımlılığının Yazılı Basında Temsili. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (47).
- Goffman, E. (1963). Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Karadeniz, H., Erdal, Ö. Z. E. R., Aydoğdu, H. İ. & Askay, M. (2017). Sentetik Kannabinoid: Sokak Dilinde “Bonzai”. *Karadeniz Chemical Science and Technology*, (1), 1-8.
- Kelly, K., & Caputo, T. (2007). Health and Street/ Homeless Youth. *Journal of Health Psychology*, 12(5), 726–736. <http://dx.doi.org/10.1177/1359105307080594>
- Kral, A. H., Molnar, B. E., Booth, R. E., & Watters, J. K. (1997). Prevalence of sexual risk behaviour and substance use among runaway and homeless adolescents in San Francisco,

- Denver and New York City. *International Journal of STD & AIDS*, 8(2), 109–117. <http://dx.doi.org/10.1258/0956462971919651>
- Krüsi, A., Fast, D., Small, W., Wood, E., & Kerr, T. (2010). Social and structural barriers to housing among street-involved youth who use illicit drugs. *Health & Social Care in the Community*. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2524.2009.00901.x>
- Kutlu, Y. (2011). Kadının Madde Kullanımı ve Bağımlılığı. *Journal of Psychiatric Nursing*, 2(2), 90-93.
- Küçük, E., Küçük, İ. ve Kirazaldı, Y. Y. (2015). Acil serviste yeni bir tehlike: Sentetik kannabinoidler (Bonzai, Jameika). *Genel Tıp Dergisi*, 25, 18-22.
- Levent, Y. (2018). Malatya İli Battalgazi ve Yeşilyurt İlçelerinde Lise Öğrencileri Arasında Sigara, Alkol ve Madde Kullanımı Sıklığı ve Etkileyen Faktörler. [Uzmanlık tezi, İnönü Üniversitesi]
- Lloyd, C. (2010). Sinning and sinned against: The stigmatisation of problem drug users. York: University of York.
- Magura, S. (2003). The Role of Work in Substance Dependency Treatment: A Preliminary Overview. *Substance Use & Misuse*, 38(11-13), 1865–1876. <http://dx.doi.org/10.1081/ja-120024244>
- McCarthy, B., & Hagan, J. (1992). Mean Streets: The Theoretical Significance of Situational Delinquency Among Homeless Youths. *American Journal of Sociology*, 98(3), 597–627. <http://dx.doi.org/10.1086/230050>
- McVicar, D., Moschion, J., & van Ours, J. C. (2015). From substance use to homelessness or vice versa? *Social Science & Medicine*, 136-137, 89–98. <http://dx.doi.org/10.1016/j.socscimed.2015.05.005>
- Pauly, B. (2014). Close to the street: nursing practice with people marginalized by homelessness and substance use. *Homelessness and health in Canada*, 211.
- Polat, H., & Kök, B. (2019). Toplumda Madde Bağımlılığı Algısı: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Bağımlılık Dergisi*, 20(3), 119-132.
- Rachlis, B. S., Wood, E., Zhang, R., Montaner, J. S. G., & Kerr, T. (2009). High rates of homelessness among a cohort of street-involved youth. *Health & Place*, 15(1), 10–17. <http://dx.doi.org/10.1016/j.healthplace.2008.01.008>
- Reeve, K. (2013). The Morality of the “Immoral”: The Case of Homeless, Drug-Using Street Prostitutes. *Deviant Behavior*, 34(10), 824–840. <http://dx.doi.org/10.1080/01639625.2013.781442>
- Roy É, Haley N, Leclerc P, Sochanski B, Boudreau J, Boivin & J. Mortality in a Cohort of Street Youth in Montreal. *JAMA*. 2004; 292(5), 569–574. <http://dx.doi.org/10.1001/jama.292.5.569>
- Sağlık Bakanlığı. (2018). Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023). *Ankara: Sağlık Bakanlığı*.
- Scheibe, L. (2017). Visualising “junkies” and “meth heads” – a visual analysis of the persistent negative reputation of heroin and meth users. *Drugs and Alcohol Today*, 17(1), 40–49. <http://dx.doi.org/10.1108/dat-11-2016-0027>
- Sevim, G. (2011). Kulüp madde kültürünün bilinirliği. [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]
- Strauss, A. & Corbin, J. (1990). *Basics Of Qualitative Research*. Sage.

- Tarhan, N. & Nurmedov, S. (2019). Bağımlılık, Sanal veya Gerçek Bağımlılıkla Başa Çıkma. Timaş
- Türkiye İstatistik Kurumu (2019). İllerin aldığı göç, verdiği göç, net göç ve net göç hızı. Erişim adresi: https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1067
- Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi. (2013). EMCDDA 2013 Ulusal Raporu (2012 Verileri) Reitox Ulusal Temas Noktası. Ankara: TUBİM Yayınları.
- Ünlü, A. & Evcin, U. (2011). Sosyo-ekonomik ve çevresel faktörlerin sokak satıcıları üzerindeki etkileri: İstanbul'dan kesitsel bir çalışma. *Polis Bilimleri Dergisi*, 13(3), 81-108.
- Ünlü, A. & Evcin, U. (2014). İstanbul'da liseli gençler arasındaki madde kullanım yaygınlığı ve demografik faktörlerin etkileri. *Literatür Sempozyum*, 1, 2-11.
- Wood, E., Stoltz, J.A., Montaner, J.S. et al. Evaluating methamphetamine use and risks of injection initiation among street youth: the ARYS study. *Harm Reduct J.* 3, 18. (2006). <https://doi.org/10.1186/1477-7517-3-18>
- Yaman, Ö. M. (2014). Uyuşturucu madde bağımlısı gençlerin aile içi ilişkilere yönelik görüşleri: Esenler-Bağcılar örneği. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 1(1), 99-132.
- Yıldırım, A. & Şimşek H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. 11. Baskı. Seçkin
- Yılmaz, B. (2006). Yakındaki uzak: İstanbul'un bir kentiçi mahallesinde sosyal dışlanma ve mekânsal sürgün. *Türkiye'de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma*, 27-39.
- Yılmaz, K., Yalçın, M., Çakmakçı, H., Bektemür, G., Egici, M. T. & Leblebici, Y. (2015). Acil servise bonzai kullanımıyla başvuran hastaların sosyo-demografik özelliklerinin resrospektif olarak değerlendirilmesi. *Journal od Academic Research in Nursing*, 1(2), 80-85.
- Yöntem, M. K. (2019). Investigating drug-using university students' existential problems. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 6, 25-50. <http://dx.doi.org/10.15805/addicta.2019.6.1.0037>

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı / Contribution rate statement of researchers: 1. Yazar/First author %40, 2. Yazar/Second author %30, 3. Yazar/Third author %20, 4. Yazar/Fourth author %10.

2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).